

Št.: 20-25-15/22
Ljubljana, 1. avgust 2022

Sinoda o sinodalnosti 2021 – 2023

Narodni sinodalni povzetek

Slovenija

Božja Cerkev je poklicana v sinodo (PD 1). Temu klicu se je odzvala tudi Cerkev v Sloveniji v vseh šestih krajevnih Cerkvah - škofijah, redovnih skupnostih, cerkvenih gibanjih, skupinah, občestvih in srcih vernikov. Papežu Frančišku smo hvaležni za njegovo preroško vabilo. In ko smo tudi sami stopili na pot sinodalne skupne hoje za Kristusom, priznavamo, da smo se preko samega procesa učili sinodalne miselnosti in konkretnih oblik sodelovanja. Izhajajoč iz konkretne situacije naših občestev smo želeli preko iskrenega pogovora prisluhniti Svetemu Duhu, ki nam kaže pot v prihodnost k skupni hoji za našim Gospodom Jezusom Kristusom.

1. Ponovno branje sinodalne izkušnje

1.1 Pretekle sinodalne izkušnje

V Sloveniji so se vse od 2. vatikanskega koncila naprej vrstila prizadevanja za sinodalno prenovo. Nastajali so prvi pastoralni sveti in po škofijah so kljub omejitvam takratne komunistične oblasti potekali različni procesi škofijskih občnih zborov. Med leti 1997 in 2002 je potekal veliki Plenarni zbor Cerkve na Slovenskem. Leta 2012 je potekala izdelava Krovnega dokumenta Slovenskega pastoralnega načrta. Sinodalne izkušnje smo nabirali ob škofovskih sinodah o družini in o mladih, kjer smo izvedli obsežna posvetovanja z verniki. Vsaka od teh izkušenj je prinesla določene sadove in vzpostavila se je dragocena mreža pastoralnih struktur. Hkrati pa je potrebno priznati, da mnogi sklepi niso bili uresničeni oz. niso zaživel v vsej polnosti, kot so bili zamišljeni.

1.2 Potek sinodalnega procesa 2021-2022

Papež Frančišek je maja 2021 povabil vesoljno Cerkev v sinodalni proces. Slovenski škofje so oktobra 2021 v okviru Slovenske škofovske konference (SŠK) imenovali odgovornega škofa in člane tajništva za sinodo. Ordinariji so v vseh škofijah imenovali škofijske referente oz. sinodalne ekipe. V sinodalni proces smo povabili obstoječa delovna telesa SŠK. Na pobudo odgovornega škofa za sinodo so škofje imenovali tudi posebno študijsko skupino na ravni Slovenije. V sinodi so prav tako sodelovale redovne skupnosti, ki so preko Konference redovnih ustanov Slovenije posredovale svoj sinodalni povzetek.

Vsaka škofija je na sinodalno pot stopila s svojimi poudarki. V eni od škofij so v sinodalno tajništvo povabili krajevnega evangeličanskega škofa. Škofije so pripravile posebna izobraževanja za duhovnike in laične voditelje sinodalnih pogovorov. Ključna metoda izobraževanj je bila izvedba sinodalnega pogovora in učenje preko lastne izkušnje. Odzivi udeležencev na srečanjih so bili zelo lepi. Večina škofij je uporabljala posebne delovne liste za delo po skupinah z vprašanji ob 10 tematskih jedrih. V dveh škofijah so pred kratkim dobili novega škofa ordinarija in so sinodalno pot povezali z iskanjem nekajletne vizije za svojo škofijo. Spet drugod so sinodo povezali z obstoječimi animacijskimi skupinami za prenavo pastoralnih struktur in s škofijskimi pastoralnimi službami. Celoten proces je zaradi omejenega zbiranja ljudi precej ovirala epidemija koronavirusa, zato so srečanja pogosto potekala v virtualni obliki. Hkrati pa so škofije s posebnimi podobnicami, zgibankami, letaki in spletnimi vprašalniki na široko vabile ljudi k odgovarjanju na sinodalna vprašanja.

1.3 Izziv doseči oddaljene

Poseben izziv v sinodalnem procesu je bil doseči obrobne in oddaljene ter zajeti njihovo doživljanje Cerkve. Kljub inovativnim prizadevanjem z neformalnimi intervjuji in spletnimi vprašalniki, smo ugotovili, da kot cerkveno občestvo težko pridemo v stik z oddaljenimi. Vseeno smo dobili nekaj odgovorov, ki so toliko bolj dragoceni, saj zastopajo veliko skupino kristjanov, ki se v zadnjih letih pospešeno oddaljujejo od prakticiranja vere.

1.4 Odziv na sinodo o sinodalnosti

V prvi fazi sinode o sinodalnosti smo po eni strani zaznali veliko navdušenje med verniki, po drugi strani pa tudi veliko zadržanost (predvsem med duhovniki) zaradi prepričanja, da sinoda ne bo prinesla zelenih sprememb v utečene procese Cerkve. Začetno zadržanost smo premagovali s predstavitvami sinode na različnih ravneh in z vključevanjem vseh v pogovore. Pokazalo se je, da so tudi tisti, ki so bili sprva zadržani, po živi izkušnji sinodalnega pogovora spoznali dragocenost te oblike posvetovanja. Na splošno je ozaveščanje o pomenu sinode in vstopanje v sinodalni proces potekalo počasneje, kot smo pričakovali.

1.5 Medijske objave

Od samega začetka smo sinodalni proces v Sloveniji podprli z različnimi objavami v katoliških in civilnih medijih. Škofje in duhovniki so o sinodi govorili v posebnih pismih, pri pridigah in v javnih pogovorih. Posebno vlogo so imela pričevanja laikov na okroglih mizah in intervjujih. Teološka fakulteta je sinodi posvetila osrednji narodni teološki tečaj. Prav tako so številna druga redna študijska srečanja potekala ob tematiki sinode.

1.6 Udeleženci v sinodalnem procesu

Udeležbe na ravni Slovenije ni mogoče opisati s številkami. Le zelo široko lahko rečemo, da je v sinodalni proces vstopilo med 1/3 in 2/3 župnij (Župnijskih pastoralnih svetov in drugih skupin). Poleg tega so škofije prejele več tisoč odgovorov na spletne vprašalnike.

Med sinodalnimi povzetki smo zaznali udeležbo naslednjih skupin vernikov: duhovniki, katehisti in katehistinje, molitvene skupine, skupine za moške, skupine za ženske, družinske organizacije, zakonske skupine, skupine ločenih in zunajzakonskih skupnosti, skupine družinske kateheze, tečaji Alfa, skupnost Romov, Karitas in karitativne ustanove, katoliška duhovna gibanja, bogoslužni sodelavci, župnijski pastoralni sveti, cerkveni glasbeniki, mladi, študentske skupine, katoliški mediji, skupine za pastoralo poklicanosti, katoliške šole in vrtci, redovniki in redovnice, skupine bolniške, zdravstvene in kategorialne pastore ter oddaljene osebe.

Poleg naštetih sta v januarju in februarju 2022 stekla še sinodalna procesa v posebej oblikovani študijski skupini za sinodo pri SŠK in v organigramu delovnih teles SŠK. Pogled teh dveh sinodalnih posvetovanj je pomemben, saj po eni strani potrjujeta ugotovitve pogovorov, ki so se odvijali na ravni župnij in manjših skupnosti, po drugi strani pa jih dopolnjujeta z ugotovitvami, ki so pomembne za celotno Cerkev v Sloveniji.

1.7 Zbiranje sinodalnih povzetkov

Sinodalne povzetke slovenskih škofij, skupnosti in posameznikov smo na slovenski ravni zbirali do konca maja 2022. Na ravni Slovenije smo prejeli šest škofijskih povzetkov, povzetka organograma SŠK in študijske skupine za sinodo pri SŠK, povzetek Konference redovnih ustanov Slovenije in nekaj prispevkov posameznih skupin in posameznikov.

Na podlagi vsega zbranega gradiva smo v Tajništvu za sinodo pri SŠK oblikovali pričujoči narodni povzetek, ki so ga slovenski škofje pregledali na seji SŠK dne 22. junija 2022 v Ljubljani in ob sinodalni izmenjavi mnenj dopolnili s svojim pogledom pastirjev Cerkve.

2. Razločevanje sinodalnih prispevkov

Kljub temu, da je sinodalni proces potekal v različnih občestvih in z različnimi pristopi, se v povzetkih kažejo zelo podobni poudarki. V tem dejstvu prepoznavamo delovanje Svetega Duha, ki na različnih krajih in časih navdihuje svoje sporočilo, ki šele ob skupnem branju dobi pravo razlago (Apd 10). V nadaljevanju so povzeti glavni poudarki sinodalnih pogovorov v Sloveniji.

2.1 Določitev pristojnosti in odgovornosti

Iz samega procesa sinodalnih pogovorov izhajajo nekatera spoznanja, ki lahko služijo kot vsebinske smernice tudi za prihodnje:

Pomembno je bilo spoznanje, da je potrebno pred vsakim procesom jasno določiti pristojnosti in odgovornosti. Spoznali smo, da neuresničljiva pričakovanja ustvarjajo priložnost za slabo voljo. Zato morajo biti pričakovanja postavljena v skladu z realnimi možnostmi in odgovornostmi oseb in skupin. V skladu s temeljnim vprašanjem sinodalnih dokumentov smo svoj pogled zavestno usmerili najprej na dobre zglede skupne hoje v naši konkretni resničnosti.

Šele nato smo v molitvenem vzdušju iskali vzgibe, kam nas kliče Sveti Duh. S tem smo se izognili pogosti skušnjavi negativizma in nerealnih previsokih pričakovanj. Udeležence smo z zastavljenimi vprašanji spodbujali k prepoznavanju dejstva, da smo za to, kakšna je Cerkev, odgovorni vsi.

2.2 Hvaležnost za župnije

Ker so udeleženci govorili o svojih izkušnjah, se je v sinodalnih pogovorih pokazal velik poudarek na župnijski skupnosti in majhnih občestvih, ki dopolnjujejo župnijsko življenje. Župnijska skupnost se je pokazala kot temeljna skupnost Cerkve in tudi ena od glavnih referenčnih točk za prihodnost Cerkve. Verniki si želijo dobre in lepe odnose v župniji, ki pa so prevečkrat zaznamovani z osebnimi spori.

Hkrati se zavedamo, da zgolj formalna pripadnost župnijski skupnosti ne zadostuje, saj ne omogoča osebne povezanosti in rasti v veri. Zato so mnogi poudarili, da je potrebno iskati nove oblike župnijske skupnosti, predvsem kot občestvo majhnih občestev. Mala občestva omogočajo, da se verniki med seboj pobliže spoznajo in spletejo prijateljske vezi. Na novo je potrebno ovrednotiti vlogo župnijskega pastoralnega sveta in vpeljati zdrave oblike skupinskega odločanja in sodelovanja. Na podlagi vere bi morali bolj razvijati kulturo pristnega razločevanja v Svetem Duhu.

2.3 Mala občestva in povezovanje

Mnoga mala občestva in skupine v Sloveniji lahko označimo kot zdrava jedra Cerkve. Mednje v Sloveniji lahko štejemo: karitativno dejavnost Cerkve, cerkvena gibanja, obiske starejših po domovih, pobožnosti in romanja, posebej za starejše, župnijske pogostitve po nedeljski maši, zavzete sodelavce, razvejano družinsko pastoralo, župnijske pastoralne svete, skupine molitve za duhovne poklice, pripravo na zakon, otroško katehezo in vzgojo katehistov, vsakoletni pastoralni tečaj in teološki simpozij, skavte, oratorij, družinske kateheze, srečanja mladih, tečaje Alfa in druge.

Ko se po eni strani zavedamo bogastva obstoječih pastoralnih možnosti, pred nami hkrati stoji izziv, da verniki pogosto niso seznanjeni ali pa zaradi konkretne lokalne situacije nimajo dostopa do vseh oblik pastore. To oviro lahko presežemo z novimi oblikami obveščanja in komuniciranja. Hkrati je potrebno tudi več povezovanja preko meja posamezne župnije, dekanije, škofije ali cerkvene organizacije, da bi res vsi imeli možnost sodelovati.

Verniki so poudarili, da si želijo več kateheze za odrasle, družinske kateheze in da se prestavi katehezo otrok v družinsko okolje. Udeleženci si želijo več priložnosti za poglobljanje vere, duhovnosti in verskega znanja, kjer bi rastle v poznavanju vere, veselju in samozavesti in bi tako lažje pričevali v svetu.

2.4 Iz bogoslužja rasteta vera in cerkveno občestvo

Sinodalni pogovori so pokazali, da sta bogoslužje in praznovanje osrednjega pomena v življenju cerkvenih občestev. Verniki si želijo lepega, pripravljenega in razumljivega bogoslužja s

kakovostnim nagovorom, gorečim dušnim pastirjem in vernimi kristjani, ki svojo vero zares živijo in zanjo pričujejo. Posebno vlogo pri bogoslužju ima petje in sodelovanje bogoslužnih sodelavcev. Udeleženci ugotavljajo, da s sodelovanjem pri bogoslužju tudi raste njihova vera. Zato predlagajo, da bi k sodelovanju pritegnili čim več vernikov. Za sodelovanje in pravilno razumevanje bogoslužja je potrebna tudi primerna vzgoja. Vedno znova je potrebno razlagati pomen zakramentov, pogoje za vredno prejetje zakramentov in različnih drž pri bogoslužju. Posebej je potrebno ozaveščati, da bolniško maziljenje ne pomeni pripravo na smrt.

Posebno pozornost je potrebno nameniti mladim, otrokom in mladim družinam, da smo jih veseli in jim namenimo mesto pri bogoslužju. Spodbujati je potrebno posebna družinska bogoslužja. Prav tako je potrebno prisluhniti skupinam vernikov, ki kličejo po tradicionalnem bogoslužju in se počutijo izključene.

Močno je bila poudarjena potreba vernikov po druženju po sveti maši v obliki preprostih organiziranih druženj ob kavi (agape). Verjamemo, da lahko lepa bogoslužja v povezavi s srečanji za pripravo bogoslužja in srečanji po maši prinesejo v župnije več molitve, veselja, nasmeha, vere in praznovanja. V bogoslužju se dotikamo samega jedra sinodalnih izzivov, saj gre za vprašanje naše vere in bistvenega v veri. V lepem bogoslužju bi morali krepiti občutek za bistveno, za življenje v polnosti, pristno življenje in verovanje. V bogoslužju se srečamo z Jezusom Kristusom in on nas povezuje v občestvo Cerkev.

2.5 Zagnanost laikov za sodelovanje

V mnogih župnijah že čutijo veliko zagnanost laikov za sodelovanje. Laiki želijo, da bi se počutili potrebne in zaželeni (kot sodelavce), ne le kot poslušalci in prejemniki. Udeleženci sinodalnih pogovorov so poudarili, da konkretne naloge, pri katerih sodelujejo, večajo njihovo pripadnost, gradijo osebnost, krepijo vero in povezujejo občestvo. Zato je potrebno spodbujati konkretne dejavnosti, med katere, poleg sodelovanja pri bogoslužju in v župnijskih skupinah, štejejo tudi romanja, pohodi, kolesarjenja, pikniki, delovne akcije in druga neformalna druženja. Ideal je, da bi vsak vernik sprejel v občestvu neko zadolžitev. Namesto »sodelavcev« bi morali začeti govoriti o »nosilcih odgovornosti«, ki bi jim podelili odgovornost in bi lahko v dogovoru z župnikom v veliki meri samostojno usmerjali posamezno dejavnost. Hkrati je potrebno paziti, da je breme nalog primerno razporejeno na več oseb, da ne obstane vse samo na nekaterih, ki so že preobremenjeni ali pa prevzemajo preveč oblastno vlogo.

Večja zagnanost in velika žeja po duhovnih vsebinah se kaže tudi med mladimi. Skupno število dejavnih mladih v Cerkvi se sicer manjša (po birmi), se pa pri tistih mladih, ki ostajajo pripadni, večja želja po doslednem in globokem krščanskem življenju. Zato si želijo resnih in kvalitetnih vsebin. Mladi imajo radi jasna navodila, jasne cilje in odločnega voditelja.

2.6 Sodelovanje med duhovniki in laiki

Zagnanost laikov za sodelovanje je zelo povezana z odnosom duhovnika. Tematika sodelovanja med duhovniki in laiki je bila v sinodalnih pogovorih izražena zelo pogosto, zato se kaže, da na tem področju obstaja velik izziv za Cerkev v Sloveniji. Dejavniki laiki s svojimi pobudami večkrat naletijo na odpor pri duhovnikih/župnikih, ki laikom ne zaupajo in ne podprejo njihovih

potud. Duhovniki po drugi strani večkrat tožijo zaradi nezainteresiranih laikov, ki ne želijo prevzemati nalog in se nočejo izpostavljeni. Razlogov za napetosti je torej več. Včasih se laiki ne počutijo kompetentne in sami ne znajo izpeljati določene naloge. Spet drugič duhovniki preveč držijo stvari v svojih rokah in niso pripravljeni prepustiti določenih nalog laikom.

Vsekakor je v naši tradiciji še močno zasidrana vloga duhovnika/župnika, od katerega je končno odvisno, ali in kako se bo določena stvar v skupnosti izpeljala. Primer dobre prakse je, kadar laiki samoiniciativno predlagajo določen projekt in so pripravljeni v soglasju in dogovoru z duhovnikom prevzeti vso skrb zanj. Potrebno se je zavedati, da so laiki po poklicni plati pogosto visoko usposobljeni za organizacijo in različna konkretna dela. Na splošno velja, da laiki raje prevzamejo določeno nalogo, če skupaj z zadolžitvijo sprejmejo tudi odgovornost zanj in jo lahko samostojno izpeljejo. Laiki ne želijo biti le izvajalci, temveč tudi nosilci odgovornosti. Cerkev v Sloveniji je potrebno deklerikalizirati na način, da bodo laiki prevzeli svoj del odgovornosti za življenje krajevne Cerkve.

2.7 Formacija za sodelovanje in voditeljstvo

Potrebujemo več usmerjenih programov formacije za duhovnike in laike. Duhovnikom bi bilo potrebno preko vzgojnih programov približati večšine zdravega voditeljstva, timskega dela, skupinskega odločanja, prevzemanja in poverjanja odgovornosti. Laikom bi bilo po drugi strani potrebno posredovati osnovno znanje glede cerkvenih služb in zadolžitev ter jih tako opolnomočiti za delovanje v cerkvenem okolju, za prevzemanje odgovornosti in sodelovanje z duhovniki. Želimo si, da se oblikuje kultura zdravega voditeljstva (tako med duhovniki kot med laiki), kjer voditelj spodbuja skupinsko dinamiko in prisluhne vsem.

Vsi zgoraj omenjeni vidiki se kažejo kot posebej pomembni v primerih, ko duhovniki in laiki v okviru različnih cerkvenih ustanov sodelujejo tudi poklicno. Duhovniki se na primer bojijo sprejeti župnijo z vrtcem ali domom starejših, saj niso usposobljeni za vodenje vzgojne ustanove in kolektiva zaposlenih sodelavcev. Kandidati za to delo potrebujejo specifično formacijo. Duhovnikov je vedno manj in prav je, da čim več dela, ki ni po službi vezano na duhovniško posvečenje, prepustimo laikom. Lepo je, da je v pastoralo v Sloveniji vključenih veliko prostovoljcev, vendar v Cerkvi v Sloveniji prepoznavamo potrebo po vsaj določenem številu profesionalnih laičnih sodelavcev v cerkvenih službah. Zanje je potrebno pripraviti specifično formacijo in hkrati poskrbeti, da bo njihovo delo primerno ovrednoteno.

2.8 Življenje duhovnikov

Sinodalni pogovori so se večkrat dotaknili življenja in vloge duhovnikov v naših občestvih. Te pogovore so opravili bodisi duhovniki med seboj, bodisi laiki o duhovnikih. Zdi se, da je glede življenja in vloge duhovnikov v Sloveniji veliko izzivov. Objektivno gledano se manjša število duhovnikov in viša njihova starost. Novih duhovnih poklicev je zelo malo. Zdi se, da kot Cerkev na ta vprašanja nimamo pravih odgovorov oziroma nas ne vznemirjajo zares. Skrb za duhovne poklice ne sme izvirati zgolj iz potrebe, da popolnimo obstoječe strukture Cerkve. Ob temeljnem vprašanju, zakaj Bog dopušča takšno stanje duhovnih poklicev, se je potrebno zavedati, da bodo duhovni poklici zrasli kot sad v zdravi Cerkvi.

Duhovniki ugotavljajo, da je med njimi premalo bratske povezanosti, skupne molitve in iskrenega druženja. Potrebne bi bilo več odkritosti v pogovorih med duhovniki in tudi med duhovniki in škofi. Duhovniki ugotavljajo, da premalo poslušajo navdihe Svetega Duha, vernike in tudi sobrate. Pomembna je pomoč laikov, med katerimi so nekateri pripravljene pomagati. Vernikom je hudo, če župnik ni s srcem pri župniji, ko nastajajo spori med duhovniki ali ko gledajo neurejene življenjske pogoje duhovnika. Zdi se, da so duhovniki pogosto osamljeni, po človeški plati nimajo pravih prijateljev in ne najdejo razumevanja. Pogosto nimajo nikogar, ki bi skrbel za njihovo hrano, čiščenje in pranje. Potrebno bi bilo celostno urediti zaposlitveni status, socialni položaj in financiranje duhovnikovega dela.

Mnogi duhovniki nimajo več energije za zavzeto pastoralno delo. Težava je tudi pretirana skrb za obnovo stavb, ko je ta povezana z begom pred odnosi. Nekateri verniki jih še vedno smatrajo za brezspolna bitja. Ob vseh teh vprašanjih se pojavi tudi pomislek o obveznosti ali svobodni izbiri celibata.

V sinodalnih pogovorih je bil večkrat uporabljen izraz klerikalizem v smislu pretirane ločenosti na duhovnike in laike, toge institucionalnosti in hladne samozadostnosti cerkvenih oseb in struktur. Gre za občutek, da so duhovniki vzvišeni nad druge vernike, kar kažejo s svojim obnašanjem in delovanjem. Klerikalizem ni navzoč samo med duhovniki, temveč tudi med laiki, ki vse pričakujejo od duhovnikov in škofov. Zavedati se moramo, da Sveti Duh govori Cerkvi po vseh krščenih.

Spolne zlorabe nekaterih duhovnikov so v življenje Cerkve vnesle veliko trpljenja, stigem, needinosti, strahu, dvomov in sumničenj. Zaščita otrok in mladoletnih mora biti prioritarna skrb. Potrebno je rešiti konkretne primere in vzpostaviti primerne postopke preprečevanja za prihodnost. Hkrati pa je potrebno temu vprašanju dati neke zdrave okvire in ne izgubiti izpred oči tudi drugih težav, s katerimi se sooča krajevna Cerkev.

2.9 Oddaljeni, odprta občestva in poslušanje

Potrebno je priznati, da kljub veliki želji z našimi vabili nismo dosegli večjega števila oddaljenih. Tako smo spoznali, da naša občestva niso zares odprta za obrobne. Verni laiki so v vsakdanjem življenju sicer večinoma obkroženi z nevernimi in oddaljenimi, vendar z njimi težko začnejo odprt pogovor o veri. Organiziran stik z obrobnimi ima mreža Karitas in drugih karitativnih ustanov. Potrebno pa se je zavedati, da so največja skupina oddaljenih številni kristjani, ki so se oddaljili od vere, kar nam vsako leto znova kažejo cerkvene statistike. Udeleženci sinodalnih pogovorov od škofov pričakujejo, da opravijo temeljito analizo statističnih podatkov, saj se zdi, da padajoče številke nikogar zares ne vznemirjajo. Zdi se, da smo se sprijaznili s Cerkvijo, ki umira. Svetujejo, da se namesto s kvantiteto množične pastorele bolj ukvarjamo s kvaliteto.

Oddaljeni so tudi ločeni in zunajzakonski pari, homoseksualne osebe, mladi, posebej tisti, ki se oddaljijo po birmi, stari, težko gibljivi, naglušni, invalidni, slepi in slabovidni, novi prišleki v lokalnem okolju, ubogi ... Oddaljeni so lahko tudi verniki sami, kadar se ne vključijo v cerkveno občestvo ali pa se v njem ne počutijo sprejete.

Potrebno je razvijati veščine resničnega poslušanja, ko bližnjega vzamemo zares, ga sprejemamo in smo pripravljeni na možnost, da bo poslušanje spremenilo naše prepričanje. Potrebujemo več kulture razločevanja, kjer se bodo vsi počutili »slišane«, tudi če njihove individualne želje na koncu ne bodo »uslišane«. Sveti Duh nas kliče, da odpremo naša občestva in z osebnimi vabili aktivno pristopimo k oddaljenim. Vsi, verniki in oddaljeni, bi se v občestvu morali počutiti dobrodošle in sprejete. Zato je potrebno tudi tistim, ki ne morejo prejemati zakramentov, omogočiti sodelovanje in prevzemanje določenih nalog. Potrebno bi bilo razvijati medgeneracijsko sodelovanje in prenos vere med generacijami. Posebno vstopno točko predstavljajo zakramenti in prazniki, ki se jih udeležijo oddaljeni in se zanje lahko pripravi primerna kateheza.

Oddaljeni največkrat ne zavračajo cerkvenega nauka in učenja. Večkrat se zgodi, da so se pripravljani pogovarjati o temeljnih vprašanjih vere in si želijo slišati stališče vernikov. Oddaljili so se zaradi različnih slabih izkušenj. Cerkev doživljajo kot institucijo, ki je sicer del kulture, a se preveč bori za moč, denar in povezavo z oblastjo. Vernikom in duhovnikom pa najbolj zamerijo dvoiličnost v dejanjih. Verni in neverni nas presojujejo skozi naša dejanja. Jezik Cerkve pogosto ni razumljiv niti vernikom, kaj šele oddaljenim. Udeleženci sinode pravijo, da Cerkev poleg članov hierarhije najbolj poslušata starejše, bogate in politično vplivne. Takšna je tudi javna podoba o Cerkvi.

2.10 Pričevanje vernikov v javnosti

Aktivni kristjani so danes v slovenski družbi manjšina in so v javnosti pod pritiskom negativnega javnega mnenja. Zato se pogosto izogibajo kočljivim situacijam in pogovorom, v katerih bi bilo potrebno soočiti stališča. Udeleženci sinodalnih pogovorov priznavajo, da pogosto nimajo sredstev, se pravi znanja in argumentiranih stališč za predstavitev krščanskega pogleda. Po drugi strani priznavajo, da pogosto v svojih dejanjih in odločitvah živijo enako kot vsi v njihovi okolici.

Udeleženci sinodalnih pogovorov pravijo, da je za njihovo krščansko samozavest in sposobnost pričevanja najbolj pomembno, da v svojem občestvu doživijo pristno krščansko občestvo, iz katerega črpajo veselje, ponos, pripadnost in zdravo samozavest. Pomembne so tudi pozitivne zgodbe in pričevanja kristjanov v javnosti. Želijo si več in bolj dostopne programe, kjer bi prejeli znanje in argumente za javno razpravo o glavnih moralnih vprašanjih. Mnogi si želijo, da bi v Cerkvi oblikovali zdravo distanco do države in posameznih političnih opcij. Od voditeljev Cerkev pa pričakujejo več jasne besede ob temeljnih krščanskih moralnih in družbenih vprašanjih, na primer o družini in zaščiti življenja od spočetja do smrti. Želijo si, da bi v javni razpravi nastopali na podlagi krščanskih temeljev z enakimi merili do vseh.

2.11 Odpiranje resničnih vprašanj

V Sloveniji je veliko napetosti zaradi afer, saj smo v zadnjih 15 letih prehajali iz ene afere v drugo. V kriznih trenutkih verniki niso bili deležni pravih pojasnil s strani odgovornih. Oddaljeni pri Cerkvi opažajo izrazito apologetično držo in pravno-apologetični jezik, ki je za širšo javnost odbijajoč. V Cerkvi se bojimo odpirati resna vprašanja in pogosto ne poimenujemo

pravega problema. Premalo se zavedamo, da je Cerkev močna v tem, da smo majhni. Izziv za Cerkev je, da se vsi prepoznamo kot ubogi. Z odkritim govorom in ranljivostjo bi veliko pridobili tudi v javnosti, ker bi bili bolj verodostojni in privlačni. Potrebujemo zdravo ponižnost, v kateri lahko poimenuješ probleme in jih rešuješ, namesto da jih skrivaš.

2.12 Sodelovanje med škofijami in škofi

Verniki, predvsem pa duhovniki in tesnejši sodelavci imajo velika pričakovanja do škofov. Udeleženci sinodalnih pogovorov ugotavljajo, da v zadnjih letih ni bilo prave edinosti med slovenskimi škofi. Tudi sodelovanje med škofijami je bilo pogosto težko. Res je, da so posamezne škofije pri svojem delovanju samostojne. Različnosti med škofijami se ne smemo bati, temveč lahko nanjo gledamo kot dragocenost. Napetosti in nasprotujoče tendence lahko predstavljajo vir spodbude za nadaljnje delo. Hkrati se kaže potreba po bolj načrtnem sodelovanju v vprašanih na slovenski ravni, ki presegajo posamezno škofijo. Škofje razumejo Slovensko škofovsko konferenco kot sinodalno telo za povezovanje med škofi, za komunikacijo znotraj Cerkve in predvsem v odnosu do države.

Mnogi v javnosti pogrešajo prepoznavnost in jasno avtoriteto Cerkve v Sloveniji. Verniki škofe premalo doživljajo kot voditelje, ki dajejo usmeritev in vizijo. Čutijo se v negotovosti, kam pluje barka Cerkve. Želijo si, da bi prišlo do skupnega iskanja in bi si škofje vzeli več časa za sinodalno načrtovanje smeri. Še vedno se čuti velik razkorak med pastoralnim terenom in vodstvom škofij. Občutek je, da hierarhija nima realnega pogleda na stvarnost.

V Sloveniji še vedno odmeva bolečina zaradi finančnega zloma mariborske nadškofije. Posebej v vzhodni Sloveniji je še navzoča misel o (pre)majhni (finančni) solidarnosti med škofijami. Nekateri ne vidijo prave prihodnosti brez skupnega iskanja rešitev med slovenskimi škofijami. Močno navzoča je tudi misel o bogati Cerkvi in očitek, da bi bilo večji del finančnih sredstev potrebno usmerjati v pastoralo, ne v zidove.

3. Prihodnji koraki na sinodalni poti

Sinodalno potovanje v Sloveniji je pokazalo zelo iskreno sliko trenutne situacije naše krajevne Cerkve. Hvaležni smo za vso prehojeno pot. Pokazalo se je veliko lepega. Iskreno smo se soočili z mnogimi izzivi. Pogumno gledamo naprej in zaupamo, da bomo pod vodstvom Svetega Duha zmogli vse korake, ki jih polaga pred nas. Ni nas strah izzivov, saj imamo zagotovilo, da je Gospod vedno z nami in da Cerkev v svoji celoti ne bo propadla (Mt 16,18).

Škofijsko fazo sinodalnega procesa v preteklem letu doživljamo kot začetek dolge poti, ki se ne konča. Sinodalnost je v temelju zapisana v življenje Cerkve, ki kot občestvo skupaj z Gospodom potuje skozi zgodovino. Sadove sinode bodo v prvi vrsti žela tista občestva, ki so sama hodila po sinodalni poti. Vsem ostalim lahko njihove ugotovitve služijo kot spodbuda in vabilo, da tudi sami stopijo na sinodalno pot.

Iz sinodalnih pogovorov smo v Sloveniji prepoznali predvsem naslednje klice za prihodnost:

Sinodalnost naj se nadaljuje! Sinodalni pogovori, sinodalne oblike posvetovanja in sinodalna miselnost naj se nadaljujejo na vseh ravneh.

Oblikujmo lepa in duhovno bogata in razumljiva bogoslužja! Redno se udeležujmo bogoslužja, da se bo krepila naša vera in bomo iz njega prejeli moč. Vsak vernik naj sprejme neko zadolžitev v cerkvenem/župnijskem občestvu. Večkrat razlagajmo pomen bogoslužja.

Bodimo veseli in ponosni kristjani! Povezujmo se v živo občestvo, ki seže v vsakdanje življenje. Samozavestno pričujmo z življenjem in besedo v vseh okoliščinah.

Odprimo naša občestva! Gojimo kulturo dialoga, poslušanja in medsebojnega sprejemanja, da se bo vsakdo počutil sprejetega. Ohranimo naklonjenost do oddaljenih, kljub njihovim posebnostim. Začenjajmo pogovor o temeljnih vprašanjih vere.

Krepimo vlogo laikov in njihovo sodelovanje z duhovniki! Pomagajmo duhovnikom v vprašanjih njihovega življenja in dela. Opolnomočimo laike za učinkovito sodelovanje z duhovniki. Ponudimo programe formacije za krepitev vere, znanja in veščin sodelovanja.

Gradimo kulturo sprejemanja odgovornosti in odločanja! Jasno določajmo pristojnosti in odgovornosti. Vsak naj sprejme svoj del odgovornosti. Gradimo kulturo zdravega vodenja.

Prevetrimo strukture, da bodo odgovarjale navdihom Svetega Duha! Župnijski pastoralni sveti naj postanejo to, kar nosijo v svojem imenu. Naučimo se skupinskega razločevanja in odločanja.

Sodelujmo in povezujmo se med seboj! Ponudimo in sprejmimo dobre pobude tudi preko meja posameznih župnij, škofij in cerkvenih skupnosti.

Zavedamo se, da Sveti Duh navdihuje vse krščene. Vsak od nas je odgovoren, da po navdihu Svetega Duha sooblikuje sinodalno Cerkev prihodnosti. Na poseben način to odgovornost nosijo škofje in duhovniki kot voditelji občestev. Skupaj smo poklicani, da v veri razločujemo navdihe Svetega Duha, da sprejmemo ključne odločitve in tudi storimo konkretne korake.

Marija, kraljica Slovencev in Kraljica nove evangelizacije, vodi nas naprej po sinodalni poti, da bomo pogumno delali korake, ki jih Sveti Duh navdihuje Cerkvi v Sloveniji!

msgr. dr. Maksimilijan Matjaž
odgovorni škof za sinodo o sinodalnosti
pri Slovenski škofovski konferenci